

Český model
amerického kongresu

Regulace užívání tabákových výrobků

zpráva Výzkumné služby Kongresu

Daniel Netrval

1. Úvod

Kouření cigaret, respektive užívání všech tabákových výrobků a s tím spojená závislost na nikotinu představuje jedno z největších zdravotních rizik dnešní doby. Světová zdravotnická organizace (WHO) o nikotinové závislosti mluví jako o epidemii, která zabije jednoho člověka každých šest sekund.ⁱ Není tedy divu, že zastavení tohoto „civilizačního zlovyku“ si dává za cíl mnoho zemí světa. Spojené státy americké v minulosti zavedly mnoho regulačních opatření vůči tabákovému průmysluⁱⁱ. Přesto zhruba pětina dospělých Američanů stále kouří. Proto americká veřejnost zvažuje další kroky, které by užívání tabákových výrobků omezily.

1.1 Historie tabákového průmyslu na americkém území do dvacátého století

Tabák se na území dnešních Spojených států amerických užíval ještě v předkolumbovské éře. Původní obyvatelé Ameriky jej kouřili, šňupali, žvýkali či pojídali tabákové listy – tabák byl užíván rekreačně, ale i jako entheogen¹. Komerční užívání tabáku však přišlo až s evropskými osadníky. První stopy obchodu s tabákem se dají vysledovat do Virginie, odkud britský cestovatel Walter Raleigh na konci 16. století přivezl tabák do Británie, kde následně zpopularizoval jeho kouření.ⁱⁱⁱ Na něj pak navázal osadník John Rolfe, který mezi roky 1612 a 1613 začal s kultivací tabáku za obchodními účely (chuť přírodního tabáku nevyhovovala britským konzumentům) a zisky spojené s jeho prodejem finančně zajistily virginskou obchodní společnost.^{iv}

V té době se virginskému tabáku začalo přezdívat „hnědé zlato“, jen mezi roky 1618 a 1619 se export virginského tabáku zdvojnásobil (z dvaceti tisíc liber tabáku na čtyřicet). Rozvoj tabákových plantáží též vedl k začátku obchodu s africkými otroky.^v Když byl ve Virginii roku 1619 ustaven první zastupitelský zákonodárny sbor na území britských kolonií, jeho první vydaná legislativa se týkala právě pěstování a obchodu s tabákem.^{viiiviii}

Po následující tři staletí zažívala produkce, konzumace i export tabáku v podstatě neomezený růst. Až do občanské války (1861-1865) se ale na území Spojených států amerických konzumoval tabák především ve šňupací či žvýkácké formě, případně se kouřil v dýmkách. Kouření balených cigaret na frontě se velmi rozšířilo během občanské války mezi vojáky velmi a popularita tabáku z města Durham v Severní Karolíně vedla ke vzniku první skutečně tabákové firmy s celonárodní působností (šlo o W. T. Blackwell and Company, která vyráběla v minulosti celosvětově známý Bull Durham Smoking Tobacco).^{ixx}

Rozmach popularity cigaret ještě více podpořil vynález stroje na výrobu cigaret v roce 1880. Tento stroj umožnil vyrobit až 120 000 cigaret za deset hodin, což znamenalo revoluci v tabákovém průmyslu. Licenci na jeho využívání pořídil jeden z mnoha výrobců tabáku James Buchaman Duke (ne náhodou narozen v již zmíněném Durhamu), z kterého se na konci 19. století stal právě díky užívání onoho cigaretového stroje tabákový baron.^{xi}

¹ látka používaná při náboženských nebo rituálních obřadech

Zapojení stroje zrychlilo výrobní proces jeho firmy ze 40 000 cigaret denně na 4 milióny.^{xii} Duke postupným ovládnutím a spojením několika tabákových firem založil American Tobacco Company, jejíž podíl na americkém trhu činil na konci 19. století přes 80 %.^{xiii} Jeho pokus o expanzi na britský trh vedl ke sjednocení britských producentů tabáků do Imperial Tobacco a při následné obchodní válce došlo *de facto* ke kartelovému rozdělení celosvětového trhu s tabákovým průmyslem. American Tobacco Company si udržela výsadní postavení na americkém trhu, Imperial Tobacco pak na britském a obě firmy společně založily joint venture British American Tobacco, která dodávala cigarety zbytku světa (převážně Kanadě, Číně, Německu, Jižní Africe, Novému Zélandu a Austrálii).^{xiv}

Monopol American Tobacco Company na americkém trhu byl tak zřejmý, že Nejvyšší soud USA roku 1911 rozhodl na základě antitrustového zákona o rozdělení firmy na čtyři menší subjekty. K rozsudku došlo ve stejný den jako k rozdělení ropného giganta Standard Oil rodiny Rockefellerových.^{xv}

1.2 Dvacáté století, počátky regulace

Jak je zřejmé z předchozích odstavců, o zdravotních rizicích užívání tabáku se na počátku 20. století nevědělo, a tak mohl tabákový průmysl nadále růst. Obecné povědomí bylo takové, že kouření zdraví neškodí a v některých případech spíše pomáhá (kouření cigaret bylo doporučováno lékaři, původní obyvatelé Ameriky považovali tabák za lék). Tabákový průmysl byl tak na začátku 20. století absolutně neregulovaný (vyjma daní z prodeje tabáku a později i cigaret, které tvořily významnou položku federálního rozpočtu) a teprve v letech 1916 - 1920 došlo k zákazu prodeje tabákových výrobků dětem.^{xvi}

V meziválečném období se začaly objevovat první informace o zdravotních rizicích kouření, roku 1930 němečtí vědci v Kolíně zveřejnili informace o korelaci kouření s rakovinou plic. Roku 1938 pak doktor Raymond Pearl z Univerzity Johnse Hopkinse zveřejnil výzkum, podle kterého umírají kuřáci dříve než nekuřáci. Množící se zprávy o škodlivosti kouření a jeho spojitostech s rakovinou vedly Americkou onkologickou společnost (American Cancer Society) v roce 1944 k vydání zprávy, která varovala před možnými negativními dopady kouření na lidské zdraví. Ve svém varování však upozornila na to, že neexistují žádné definitivní důkazy, které by spojily kouření s rakovinou plic. Dobové poznatky by se daly okomentovat tak, že již existovaly statistiky poukazující na korelaci mezi rakovinou a kouřením, ale žádné důkazy, které by potvrdily kauzalitu. Veřejnost té doby nicméně s množícími se statistikami nebyla seznámena.

Kouření ve Spojených státech amerických naopak čekal nový boom související s druhou světovou válkou. Stejně jako během občanské války se také v průběhu druhé světové války masově rozmohlo mezi vojáky kouření. Výrobci cigaret posílali vojákům na frontu cigarety zdarma a cigarety byly rovněž součástí vojenských potravinových přidělů. Tento návyk si váleční veteráni přivezli z fronty domů (stejně jako např. popularitu vojenského zapalovače Zippo). Během války se však kouření rozšířilo i mezi ženami, které musely začít chodit

do práce. Při zaměstnání bylo kouření zcela běžné (je třeba si rovněž uvědomit, že vesměs všechny budovy byly tehdy kuřácké) a poprvé pracující ženy cigaretový návyk osvojily.

Na začátku padesátých let tedy popularita kouření dosáhla bezprecedentní úrovně, průměrná spotřeba cigaret mezi Američany byla kolem deseti cigaret denně (číslo zahrnuje i nekuřáky, u kuřáků tedy byl průměr vykouřit přes krabičku denně), cigarety byly též masivně propagovány skrze televizní i rozhlasové reklamy. Tabákový rozmach nijak netoužili regulovat ani američtí zákonodárci, neboť tabák plnil skrze spotřební daně veřejný rozpočet.

Prvním přelomem ve vnímání kouření byl rok 1950, kdy v prestižním *Journal of the American Medical Association* (JAMA) vyšel článek definitivně spojující rakovinu plic s kouřením. Na tento článek navázala studie v *British Medical Journal*, která tvrdila, že těžcí kuřáci mají až padesátkrát větší pravděpodobnost, že onemocní rakovinou plic než nekuřáci. K veřejnosti se pak tyto informace dostaly roku 1952, kdy o spojitosti s rakovinou plic publikoval populární americký měsíčník *Reader's Digest* článek *Cancer by the Carton* („rakovina kartonem“). Texty informující o škodlivosti kouření se začaly objevovat i v dalších amerických periodikách a rok 1953 byl první za dvacet let, kdy prodeje tabákových výrobků poklesly.

Na špatnou publicitu zareagovaly přední americké tabákové firmy téměř okamžitě a zformovaly *Výzkumnou radu tabákového průmyslu* (*Tobacco Industry Research Council; TRIC*). Tato rada vytvořila strategii na odvrácení informací o škodlivostech kouření a skrze masivní kampaň (nezvyklé nebyly ani novinové reklamy přes celou stránku popírající škodlivé účinky cigaret na zdraví) se snažila zlepšit pověst tabákového průmyslu. Nejeфекtivnějším krokem pak bylo uvedení filtrovaných cigaret, které TRIC představila jako zcela neškodné. Byť se prokázalo, že účinky filtrů v cigaretách jsou naprosto minimální, podíl filtrovaných cigaret na americkém trhu vzrostl z 0,3 % v roce 1949 na 51 % v roce 1960. K zachování popularity tabákových výrobků rovněž výraznou měrou přispěla moderní reklama 2. poloviny 50. let – převážně dnes již legendární kampaň s Marlboro Manem.^{xvixviii}

Tlak lékařské komunity na americkou vládu, aby uznala škodlivost kouření a začala jej regulovat, zesílil na začátku šedesátých let a po společném nátlaku několika zdravotnických organizací (American Cancer Society, American Heart Association, National Tuberculosis Association, American Public Health Association) nakonec prezident roku 1962 svolil a nechal hlavního lékaře² Luthera Terryho vytvořit poradní komisi, která od listopadu 1962 do ledna 1964 prozkoumala okolo sedmi tisíc vědeckých článků a studií zabývajících se vlivem kouření na lidské zdraví.

Komise 11. ledna 1964 publikovala přelomovou zprávu v délce 387 stran nazvanou jednoduše „Kouření a zdraví“ (*Smoking and Health*). Ze zprávy zcela jasně vyplývalo, že existuje kauzální vztah mezi kouřením cigaret a rakovinou plic (kuřák má dle zprávy desetkrát větší šanci na onemocnění rakovinou plic než nekuřák) a rovněž uvedla kouření

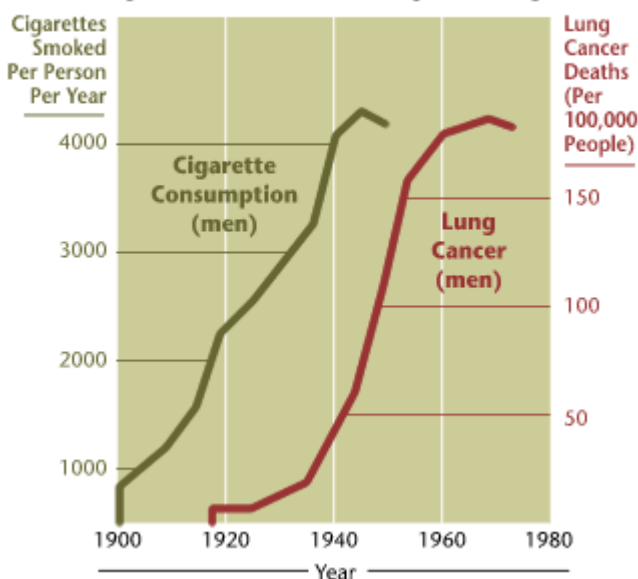
² V angličtině Surgeon General

jako primární příčinu bronchitidy a dalších plicních onemocnění. Zároveň specifikovala karcinogeny v cigaretovém kouři jako kadmium, DDT a arsen.^{xix}

Zpráva se téměř okamžitě dostala na veřejnost. V prvních třech měsících po jejím vydání došlo k poklesu kouření o 15 %, zdravotní pojišťovny začaly nabízet slevy pro nekuřáky a závěry zprávy nemohla ignorovat ani americká federální vláda. Cesta k regulaci kouření v zájmu ochrany veřejného zdraví tak byla otevřena.

20-Year Lag Time Between Smoking and Lung Cancer

Korelace mezi kouřením a rakovinou plic u amerických mužů.^{xx}

2. Regulace tabákového průmyslu v USA

V předchozí části byl zmíněn vývoj tabákového průmyslu ve Spojených státech amerických až do doby, kdy byla prokázána škodlivost kouření a vláda již musela nevyhnutelně začít s regulací v zájmu ochrany veřejného zdraví. Tato část se tedy bude zabývat konkrétními zákony, které mají regulativní dopad na tabákové výrobky. Je třeba zdůraznit, že některé předcházely již zmíněné zprávě hlavního lékaře z roku 1964.^{xxi}

2.1 Food and Drugs Act z roku 1906

Tento zákon založil Úřad pro potraviny a léčiva (Food and Drugs Administration, FDA), který dnes reguluje tabákové výrobky. V zákoně z roku 1906 ještě nebyly tabákové výrobky výslovně zmíněny, nicméně obsahoval definici léčiv³, do které se dle pozdějších interpretací

³ Ve výzkumné zprávě je užíván standardizovaný překlad *léčiva* pro anglické *drugs*, ovšem anglické slovo má širší význam. Označují se tak všechny látky, které nějakým způsobem ovlivňují tělesnou činnost, tedy léky typu ibuprofen, ale i drogy jako alkohol, heroin, či právě tabák.

daly zahrnout také tabákové výrobky, ovšem jen v případech, kdy byl tabák užíván jako lék (v té době byly cigarety lékaři doporučované zcela běžně).

2.2 Federal Food, Drug, and Cosmetic Act (FFDCA) z roku 1938

Tento zákon nahradil Zákon o potravinách a léčivech z roku 1906 a přišel s novým vymezením pojmů. Definice léčiva v něm zní jako „látky, které jsou zamýšleny k užití pro diagnózu, léčbu, utišení bolesti, ošetření nebo prevenci onemocnění u lidí a zvířat“ a „látky (jiné než potraviny⁴) zamýšlené k ovlivnění struktury nebo funkce lidského nebo zvířecího těla“. Dle této nové definice tabákové výrobky (včetně těch, které nesloužily pro léčbu) spadaly do definice léčiv a od roku 1938 měl tedy Úřad pro potraviny a léčiva nad obchodem s nimi některé regulační pravomoci. FDA v příštích desetiletích několikrát tuto pravomoc využil a převzal jurisdikci nad rozhodnutím ve věcech tabákových výrobků. Roku 1953 například zakázal výrobcí cigaret Fairfax klamavou reklamu, která tvrdila, že cigarety Fairfax zabraňují vzniku dýchacích onemocnění (v souvislosti s případem rovněž padl judikát, který definitivně potvrdil, že na cigarety se zákon FFDCA vztahuje^{xvii}). Podobně zasáhl u „cigaret na hubnutí“ a různých alternativních nikotinových výrobků (nikotinové žvýkačky, či náplasti).

2.3 Federal Trade Commission (FTC) Act z roku 1914 (pozměněn roku 1938)

Zákon zřídil v roce 1914 Federální obchodní komisi a udělil ji pravomoc zabráňovat nesprávným a zavádějícím formám propagace obchodních produktů. Několikrát v historii FTC tuto pravomoc použila ve věci tabákových výrobků, v letech 1945 – 1960 převážně bránila tomu, aby výrobci cigaret označovali své produkty jako léčivé. Nejvýznamnější krok v této oblasti však komise učinila roku 1964, kdy na základě zprávy hlavního lékaře „Smoking and Health“ navrhla povinnost uvádět na balení tabákových produktů varování o jejich škodlivosti. V dalších letech se pak zabývala například propagací typu „cigarety s nízkým obsahem dehtu“ (které zakázala kvůli nespolehlivé metodice měření dehtu).

2.4 Federal Cigarette Labeling and Advertising Act z roku 1965

Tento zákon vznikl jako přímá odpověď na již zmíněný návrh FTC, který reagoval na zprávu o zdravotních důsledcích kouření. Tento zákon vyžadoval umístění varovného nápisu ve znění „Výstraha: Kouření cigaret může být riskantní pro vaše zdraví“ na každé balení cigaret. Jiné nápisy dovolené nebyly. Nápis však byl vyžadován pouze na balení produktů, v reklamách varování být nemuselo. Zákon také zaúkoloval FTC, aby každý rok informovala Kongres o efektivitě opatření a ministerstvo zdravotnictví, aby každoročně informovalo Kongres o zdravotních důsledcích kouření.

---

⁴ Potraviny jsou v zákoně definovány také.

2.5 Public Health Cigarette Smoking Act z roku 1969

Tento zákon upravoval znění výstražného textu na balení cigaret. Nový zněl „Varování: Hlavní lékař dospěl k závěru, že kouření cigaret je nebezpečné pro vaše zdraví.“, jiná znění opět povolena nebyla. Zákon také zakázal reklamu a propagaci cigaret v televizi a rozhlase.

2.6 Little Cigar Act z roku 1973

Zákon definoval malé doutníky („doutníčky“) a vztáhl na ně stejná pravidla jako na cigarety (varovné nápisy a zákaz propagace v televizi a rozhlase).

2.7 Comprehensive Smoking Education Act z roku 1984

Zákon nahrazuje starý výstražný nápis na cigaretových baleních a zavádí čtyři nové (kouření způsobuje rakovinu plic, srdeční choroby a může vyvolat komplikace v těhotenství; skončení s kouřením výrazně sníží rizika pro vaše zdraví; kouření těhotných žen může vyústit v poškození plodu a předčasný porod; cigaretový kouř obsahuje oxid uhelnatý), všechna čtyři varování začínala slovy „Hlavní lékař varuje“. Zákon též zřídil Federální meziagenturní výbor pro kouření a zdraví (Federal Interagency Committee on Smoking and Health).

2.8 Comprehensive Smokeless Tobacco Health Education Act of 1986

Dosavadní zákony přijaté Kongresem regulovaly převážně tabákové výrobky, jejichž kouř se musí inhalovat. Tabákový průmysl však vyrábí i mnoho nekuřáckých produktů (např. žvýkací či šňupací tabák) a těch se dotýkal tento zákon. Zavedl tři varovné nápisy (tento produkt může způsobit rakovinu hrtanu; tento produkt může způsobit periodontitidu⁵; tento produkt není bezpečnou alternativou k cigaretám) a zakázal propagaci nekuřáckých tabákových výrobků v televizi a rozhlase.

2.9 Pro-Children Act z roku 1994

Tento zákon zakázal kouření ve všech federálních budovách, v kterých se poskytují služby (školy, knihovny, družiny, dětské kliniky apod.) pro děti.

2.10 Executive Order 13058 (prezidentské nařízení z roku 1997)

Název nařízení je též uváděn jako „Ochrana federálních zaměstnanců a veřejnosti před vystavením tabákovému kouři na federálním pracovišti“. Jak název naznačuje, nařízení prezidenta Clintona učinilo ze všech federálních budov (např. budovy ministerstev, vlády, Kongresu,...) nekuřácký pozemek. ^{xxiii}

---

⁵ Zánět ozubice

2.11 Smoking Aboard Aircraft (nařízení ministerstva dopravy z roku 2000)

Toto nařízení zakázalo kouření při všech civilních dopravních osobních letech na území USA a navázalo tak na zákon z roku 1987, který zakázal kouření při všech domácích letech kratších než dvě hodiny a zákon z roku 1989, který zakázal kouření při všech domácích letech kratších než šest hodin.^{xxiv}

2.12 Family Smoking Prevention and Tobacco Control Act z roku 2009

Tento zákon slouží jako dodatek k FFDCa z roku 1938. Na přelomu tisíciletí totiž byla zpochybněna pravomoc FDA regulovat tabákový průmysl a Nejvyšší soud dal stěžovatelům v roce 2000 za pravdu. V procesu *FDA v. Brown & Williamson Tobacco Corp.* padlo rozhodnutí, ve kterém bylo jasně řečeno, že Kongres neudělil FDA autoritu nad tabákovým průmyslem a jeho propagací.^{xxv} Zákon protlačený Obamovou administrativou v roce 2009 chybu napravil. Určil, že FDA má pravomoc vytvářet standardy a restriktce v propagaci a varovných nápisech (jejichž velikost může dle zákona FDA určit až na 50 % obsahu obalu krabičky), stejně tak může regulovat nebezpečné přísady nových produktů za účelem snížení zdravotního rizika spojeného s kouřením. Zákon rovněž zakázal všechny cigarety s příchutí, vyjma mentolových cigaret. Ve stejném roce také Kongres rozhodl o rekordním zvýšení daně na cigarety – z 62 centů na 1,01 dolarů za krabičku.^{xxvi}

2.13 FDA Final Rule Restricting the Sale and Distribution of Cigarettes and Smokeless Tobacco

První rozhodnutí FDA regulující kouření padlo v červnu 2010. Nařízení:

- zakázalo prodávat cigarety, cigaretový tabák a nekuřácký (např. šňupací a žvýkací) tabák všem osobám mladší 18 let;
- zakázalo prodávat balíčky cigaret s méně než 20 cigaretami;
- zakázalo prodej cigaret a tabáku v automatech, samoobslužných pokladnách, nebo jiných neosobních formách prodeje;
- zakázalo poskytování bezplatných „ukázkových“ cigaret na zkoušku;
- zakázalo tabákovým firmám sponzorovat jakékoliv sportovní, hudební, společenské nebo kulturní akce a všechny týmy nebo jiné účastníky těchto akcí taktéž;
- zakázalo užívat hudby nebo zvukových efektů v reklamách na cigarety;
- zakázalo prodej nebo distribuci předmětů, jako například čepice a trička, s logy či jinými značkami cigaret a tabáku.^{xxvixxxviii}

3. Další možnosti tabákové regulace

Současná úroveň regulace tabákového průmyslu však není konečná (a dle názoru mnohých zdravotnických organizací ani dostatečná) a zákonodárci stále nevyčerpali všechny prostředky. Ve Spojených státech amerických je podle statistiky z roku 2012 mezi dospělými 18,1 % kuřáků. Centrum pro kontrolu a prevenci nemocí (Centers for Disease Control and Prevention; CDC) vyčíslilo škody způsobené užíváním tabáku na 289 miliard amerických dolarů ročně (nejméně 133 miliard za přímou péči o nemocné a více než 156 miliard v ušlém zisku). Dle statistik CDC více než 16 miliónů Američanů trpí nemocemi způsobených kouřením a zemře na ně 480 000 lidí ročně. I přes tato fakta si každý den 3200 Američanů mladších 18 let zapálí svoji první cigaretu. Svůj podíl na tom má především propagace tabákových výrobků, do které je navzdory značným regulacím každý rok vloženo 8.4 miliard amerických dolarů. Na spotřebních daních z tabákových výrobků se sice vybere kolem 25 miliard ročně, ale pouze 1,9 % z této částky jde na prevenci kouření.^{xxix}

Velký problém současné legislativy je také v tom, že se věnuje především kuřákům samotným, ale příliš neřeší palčivý problém tzv. pasivního kouření. Od začátku devadesátých let se objevuje mnoho zpráv upozorňující na fatální důsledky pasivního kouření, ale vyjma zákazu kouření v letadlech a federálních budovách nevzniklo téměř žádné opatření chránící nekuřáky před cigaretovým dýmem. Přitom právě na následky pasivního kouření zemře ročně 41 000 lidí.^{xxx}

3.1 Zákaz kouření na uzavřených veřejných místech

Dalším přirozeným krokem (kromě tradičního zvyšování daní, prevence a regulace propagace) by byl úplný zákaz kouření na všech uzavřených veřejných místech (stravovací zařízení, pracoviště, apod.). Pozitivní zkušenosti s tímto zákazem si již prošla řada evropských zemí, většina Jižní Ameriky či Austrálie.

Ve Spojených státech amerických zatím zákaz zavedlo 28 států: Arizona, Colorado, Connecticut, Delaware, Hawaii, Illinois, Iowa, Jižní Dakota, Kalifornie, Kansas, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Montana, Nebraska, New Jersey, New Mexico, New York, Ohio, Oregon, Rhode Island, Severní Dakota, Utah, Vermont, Washington, a Wisconsin.

Zmíněné státy však stále mají určité dílčí výjimky (například pro kasina, malá pracoviště, soukromé kluby, doutníkové bary či trafiky⁶.)

---

⁶ V americkém pojetí slova tobacconist nejde pouze o malé stánky s novinami, ale i velké prodejny kuřáckých potřeb s možností je zkoušet

Státy, které vyjímají trafiky	Státy, které vyjímají doutníkové bary	Státy, které vyjímají soukromé kluby	Státy, které vyjímají kasina	Státy, které vyjímají malá pracoviště
AZ, CA, CO, CT, HI, KS, IL, IA, ME, MD, MA, MI, MN, NE, NJ, NM, NY, OH, OR, RI, SD, WI	CA, CO, CT, MA, MI, NE, NJ, NM, NY, OR, RI, SD, WI	AZ, CT, IA, KS, MA, NY, OH	CT, IA, KS, ME, MI, NJ, NM, RI, WI	CA (5 nebo méně zaměstnanců), CO (3 nebo méně), CT (5 nebo méně) ND (1 zaměstnanec), NM (1 zaměstnanec), OH (rodinné podniky), UT (1 zaměstnanec), VT (1 zaměstnanec)

Dalších šest států (Arkansas, Florida, Indiana, Louisiana, Pensylvánie a Tennessee) pak povoluje kouření pouze v barech, u kterých je zakázán přístup osobám mladším 18 let. Dalších šest států (Georgia, Idaho, Nevada, New Hampshire, Severní Karolína, Virginie) pak má unikátní zákony, které se nedají zobecnit do žádné z kategorií (např. vyžadují stavebně oddělené prostory pro kuřáky, nebo zakazují kouření v restauracích, ale povolují v barech). Deset států (Alabama, Aljaška, Kentucky, Mississippi, Missouri, Oklahoma, Jižní Karolína, Texas, Západní Virginie a Wyoming) převážně amerického Jihu pak kouření ve veřejných uzavřených prostorách nezakazuje vůbec. V District of Columbia, Americké Samoe, Portoriku a na Amerických Panenských ostrovech je zakázáno kouření ve všech veřejných uzavřených prostorách, na Guamu je zakázáno kouření pouze v restauracích a na Severních Mariánách je kouření zakázáno v restauracích a na pracovištích.^{xxxixxxii}

Jak je tedy zřejmé, legislativa upravující zákazy kouření je v značně odlišná podle států a chybí jednotící federální úprava.

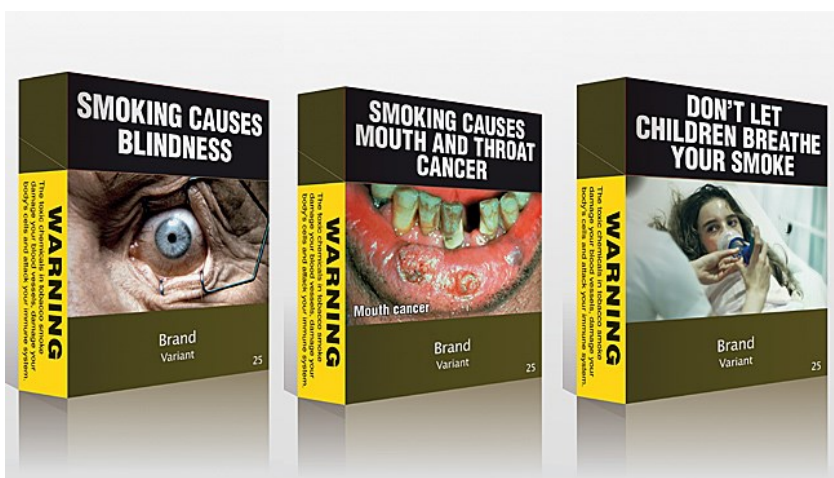
3.2 Balení tabákových výrobků

Dalším řešením většího počtu nových kuřáků může být regulace podoby tabákových balení (např. krabiček cigaret). Varovné nápisy upozorňující na zdravotní rizika užívání tabáku jsou dnes již standardem po celém světě, v poslední době se přistupuje i k zavádění různých

odpuzejících obrázků (např. fotka dásní či plic postižených rakovinou). Posledním trendem v boji proti kouření pak je tzv. jednotné balení cigaret. Toto opatření zavedla jako první na světě Austrálie v roce 2012^{xxxiii} a v březnu 2015 schválily jednotné balení i parlamenty ve Spojeném království^{xxxiv} a Irsku^{xxxv}.

Jednotné balení znamená, že všechny obaly mají stejný design a na obalu se nevyskytuje logo výrobce, pouze (u všech výrobců napsané stejným písmem) jeho jméno (např. *Marlboro*) a případně typ daného zboží (např. *Marlboro Gold*). Označení výrobce pak je zpravidla doprovázeno varováním o škodlivosti kouření a varovným obrázkem.

Podoba cigaretových krabiček v Austrálii^{xxxvi}

Podporovatelé tohoto opatření zastávají názor, že neatraktivní (a při zapojení varovných obrázků přímo odpudivý) vzhled balení odradí nové a v některých případech i stávající konzumenty. Po zavedení opatření v Austrálii klesla spotřeba tabáku za období od prosince 2013 do prosince 2014 o 12,2 %.^{xxxvii} Odpůrci však považují dané opatření za neefektivní a upozorňují na právní komplikace – zákaz užívání loga tabákoví výrobci označují za neoprávněný zásah do užívání ochranné známky.^{xxxviii} S Austrálií je kvůli zavedení jednotného balení tabákových výrobků a s tím spojeného omezení užívání ochranné známky veden spor na půdě Světové obchodní organizace.^{xxxix}

4. Názorová východiska a strany ve sporu

V otázce regulace kouření je zapojeno mnoho stran, které prosazují značně odlišné názory. Asociace zdravotníků a různé lobbistické organizace bojující za veřejné zdraví prosazují co nej přísnější regulaci kouření, stejný názor zastává i úřad hlavního lékaře či ministerstvo školství. Na opačné straně sporu stojí samozřejmě celý tabákový průmysl, kterému každá další regulace škodí a zmenšuje zisky. Z toho důvodu věnuje miliardy amerických dolarů do propagace svých výrobků a vlastních výzkumných center, která se snaží mírnit pesimistické zprávy zdravotníků a do tabákové lobby, která je mimořádně početná a úspěšná. Nejde však jen přímo o tabákový průmysl, ale i o lidi a instituce, které mají z tabáku nepřímo peníze – tiskoviny, které nechávají otisknout reklamy na tabák, trafiky,

kteří tabákové výrobky prodávají, majitelé kuřáckých restaurací a barů a v neposlední řadě samotný stát, který ze spotřebních daní uvalené na tabákové výrobky inkasuje značné peníze.

Ve sporu se střetávají i klasické ideové spory pravice a levice. Na jedné straně stojí lidé hájící svobodu volby (každý má právo kouřit, rizika jsou známá), svobodu podnikání (majitel restaurace či baru má právo si určit, zda jeho podnik bude kuřácký), nebo lidé, kteří jsou proti státním zásahům nepřátelští z principu (zvýšení daní vždy škodí, stejně jako všechny další zásahy do volné ruky trhu). Na opačné straně pak stojí lidé upozorňující na nutnost chránit veřejné zdraví (ať už z humanistických či ekonomických důvodů) i za cenu státního zásahu.

Rovněž záleží na tom, v jakém státu se člověk nachází. Jak již bylo zmíněno, současná úprava legislativy v otázce kouření je ve skoro každém státu odlišná a je založena na různých kulturních a národních tradicích (je třeba si uvědomit, že tabákový průmysl patří k americké kulturní identitě a růst a historie Spojených států amerických je do značné míry provázána s historií tabákového průmyslu). Především však záleží na tom, zda ve státě sídlí nějaká tabáková firma, či zda se tam tabák pěstuje a kultivuje. Tabákový průmysl zajišťuje pracovní místa a vytváří podstatnou část HDP.

V neposlední řadě pak výsledky jednání zajímají i výrobce elektronických cigaret, jejichž popularita v posledních letech značně stoupla. Pokud by se na ně zákaz kouření na veřejných uzavřených místech a další regulace nevztahoval (což by nebylo zcela nelogické, neboť e-cigarety nevypouští žádný kouř, ale pouze relativně neškodný aerosol, navíc producenti e-cigaret tvrdí, že jsou jejich výrobky mnohem méně škodlivé i pro kuřáky), tak by na něm právě průmysl výrobců e-cigaret mohl značně vydělat.

5. Zdroje

SAMET, Jonathan M a Soon-Young YOON. Gender, women and the tobacco epidemic: Addiction to Nicotine [online]. Geneva: World Health Organization, 2010, s. 137-149 [cit. 2015-03-23]. ISBN 9241599510.

Selected Actions of the U.S. Government Regarding the Regulation of Tobacco Sales, Marketing, and Use (excluding laws pertaining to agriculture or excise tax). Centers for Disease Control and Prevention [online]. 2014 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/by_topic/policy/legislation/

Walter Raleigh (c.1552 - 1618). BBC: History [online]. 2014 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/raleigh_walter.shtml

John Rolfe (1585-1622). Virtual Jamestown [online]. 1998 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.virtualjamestown.org/jrolfe.html>

Tobacco in Colonial Virginia. Encyclopedia Virginia [online]. 2013 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.encyclopediavirginia.org/Tobacco_in_Colonial_Virginia

1619: Laws enacted by the First General Assembly of Virginia. Online Library of Liberty [online]. 2014 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://oll.libertyfund.org/pages/1619-laws-enacted-by-the-first-general-assembly-of-virginia>

Proceedings of the Virginia Assembly, 1619. American Journeys [online]. 2003 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: www.americanjourneys.org/aj-080/

BORIO, Gene. Tobacco Timeline. Tobacco BBS [online]. 2003 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://archive.tobacco.org/resources/history/Tobacco_History.html

A brief history of tobacco. CNN.com [online]. 2000 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/US/9705/tobacco/history/>

OLSTAD, Scott a Randy JAMES. A Brief History Of Cigarette Advertising. TIME [online]. 2009 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,1905530,00.html>

KREMER, William. James Buchanan Duke: Father of the modern cigarette. BBC [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,1905530,00.html>

BRANDT, Allan M. The Cigarette Century: The Rise, Fall, and Deadly Persistence of the Product That Defined America. New York: Basic Books, 2007, s. 34. ISBN 13 978-0-465-07047-3.

Our history. British American Tobacco [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:
<http://www.bat.com/history>

United States v. American Tobacco Co., 221 U.S. 106 (1911). Dostupné z
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/221/106/case.html>

History of Tobacco Regulation. Schaffer Library of Drug Policy [online]. [cit. 2015-03-24].
Dostupné z: <http://www.druglibrary.org/schaffer/library/studies/nc/nc2b.htm>

The Reports of the Surgeon General: Smoking and Health. National Library of Medicine
[online]. 1964 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:
<http://profiles.nlm.nih.gov/ps/retrieve/ResourceMetadata/NNBBMQ>

UNITED STATES v. 46 CARTONS, ETC., 113 F. Supp. 336 (D.N.J. 1953). Dostupné z
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/221/106/case.html>

Executive Order 13058 of August 9, 1997. In: Protecting Federal Employees and the Public
From Exposure to Tobacco Smoke in the Federal Workplace. 1997. Dostupné z:
<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-1997-08-13/pdf/97-21607.pdf>

Smoking Aboard Aircraft: A Rule by the Transportation Department on 06/09/2000. In: 2000.
Dostupné z: <https://federalregister.gov/a/00-14480>

FDA v. Brown & Williamson Tobacco Corp., 529 U.S. 120 (2000). Dostupné z:
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/529/120/>

GROB, George. Major Tobacco-Related Events in the United States. Robert Wood Johnson
Foundation [online]. 2011 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:
<http://www.rwjf.org/content/dam/web-assets/2011/04/major-tobacco-related-events-in-the-united-states>

Protecting Teens and Children from Tobacco: Restricting Sale and Distribution. U.S. Food
and Drug Administration [online]. 2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:
<http://www.fda.gov/TobaccoProducts/ProtectingKidsfromTobacco/RegsRestrictingSale/default.htm>

FDA Final Rule Restricting the Sale and Distribution of Cigarettes and Smokeless Tobacco.
Congressional Research Service [online]. 2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:
<http://www.nacsonline.com/Issues/Tobacco/Documents/CRSReport.pdf>

Smoking & Tobacco Use: Fast Facts. Centers for Disease Control and Prevention [online].
2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:
http://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/fact_sheets/fast_facts/

2014 Surgeon General's Report: The Health Consequences of Smoking—50 Years of Progress. Centers for Disease Control and Prevention [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/sgr/50th-anniversary/index.htm

Overview List – How many Smokefree Laws?. Americans Nonsmokers' Rights Foundation [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.no-smoke.org/pdf/mediaordlist.pdf>

Summary of 100% Smokefree State Laws and Population Protected by 100% U.S. Smokefree Laws. Americans Nonsmokers' Rights Foundation [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.no-smoke.org/pdf/SummaryUSPopList.pdf>

Cigarette plain packaging laws pass Parliament. *ABC News* [online]. 2011 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.abc.net.au/news/2011-11-21/cig-plain-packaging-laws-pass/3684374>

MPs pass legislation to introduce standardised cigarette packaging. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2015/mar/11/mps-pass-legislation-introduce-standardised-cigarette-packaging>

Plain packaging for cigarettes signed into law in Ireland. *The Irish Times* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.irishtimes.com/news/health/plain-packaging-for-cigarettes-signed-into-law-in-ireland-1.2134138>

Plain packaging to thank for Australia's decline in smoking, says Labor. *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/society/2015/mar/12/plain-packaging-to-thank-for-australias-decline-in-smoking-says-labor>

Jednotné balení. *Philip Morris International* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.pmi.com/cs_cz/tobacco_regulation/regulating_tobacco_products/generic_packaging/pages/generic_packaging.aspx#

Australia — Certain Measures Concerning Trademarks and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging. *WTO* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <https://www.wto.org/eng>

ⁱ SAMET, Jonathan M a Soon-Young YOON. *Gender, women and the tobacco epidemic: Addiction to Nicotine*.

ⁱⁱ Selected Actions of the U.S. Government Regarding the Regulation of Tobacco Sales, Marketing, and Use (excluding laws pertaining to agriculture or excise tax). *CDC*

ⁱⁱⁱ Walter Raleigh (c.1552 - 1618). *BBC: History*

^{iv} John Rolfe (1585-1622). *Virtual Jamestown*

^v Tobacco in Colonial Virginia. *Encyclopedia Virginia*

^{vi} 1619: Laws enacted by the First General Assembly of Virginia. *Online Library of Liberty*

^{vii} Proceedings of the Virginia Assembly, 1619. *American Journeys*

^{viii} BORIO, Gene. Tobacco Timeline. *Tobacco BBS*

^{ix} A brief history of tobacco. *CNN.com*

^x OLSTAD, Scott a Randy JAMES. A Brief History Of Cigarette Advertising. *TIME*

-
- ^{xi} KREMER, William. James Buchanan Duke: Father of the modern cigarette. *BBC*
- ^{xii} OLSTAD, Scott a Randy JAMES. A Brief History Of Cigarette Advertising. *TIME*
- ^{xiii} BRANDT, Allan M. *The Cigarette Century: The Rise, Fall, and Deadly Persistence of the Product That Defined America*, s. 34
- ^{xiv} Our history. *British American Tobacco*
- ^{xv} *United States v. American Tobacco Co.*, 221 U.S. 106 (1911)
- ^{xvi} History of Tobacco Regulation. *Schaffer Library of Drug Policy*
- ^{xvii} GROB, George. Major Tobacco-Related Events in the United States.
- ^{xviii} BORIO, Gene. Tobacco Timeline. *Tobacco BBS*
- ^{xix} The Reports of the Surgeon General: Smoking and Health. *National Library of Medicine*
- ^{xx} Lag Time. *National Cancer Institute* [online]. [cit. 2015-03-24]. Archivováno zde: <http://web.archive.org/web/20030217151857/http://press2.nci.nih.gov/sciencebehind/cancer/cancer31.htm>
- ^{xxi} Selected Actions of the U.S. Government Regarding the Regulation of Tobacco Sales, Marketing, and Use (excluding laws pertaining to agriculture or excise tax). *CDC*
- ^{xxii} *UNITED STATES v. 46 CARTONS, ETC.*, 113 F. Supp. 336 (D.N.J. 1953)
- ^{xxiii} Executive Order 13058. In: *Protecting Federal Employees and the Public From Exposure to Tobacco Smoke in the Federal Workplace*. 1997
- ^{xxiv} Smoking Aboard Aircraft: A Rule by the Transportation Department on 06/09/2000.
- ^{xxv} *FDA v. Brown & Williamson Tobacco Corp.*, 529 U.S. 120 (2000).
- ^{xxvi} GROB, George. Major Tobacco-Related Events in the United States.
- ^{xxvii} Protecting Teens and Children from Tobacco: Restricting Sale and Distribution. *U.S. Food and Drug Administration*
- ^{xxviii} FDA Final Rule Restricting the Sale and Distribution of Cigarettes and Smokeless Tobacco. *Congressional Research Service*
- ^{xxix} Smoking & Tobacco Use: Fast Facts. *Centers for Disease Control and Prevention*
- ^{xxx} 2014 Surgeon General's Report: The Health Consequences of Smoking—50 Years of Progress. *Centers for Disease Control and Prevention*
- ^{xxxi} Overview List – How many Smokefree Laws?. *Americans Nonsmokers' Rights Foundation*
- ^{xxxii} Summary of 100% Smokefree State Laws and Population Protected by 100% U.S. Smokefree Laws. *Americans Nonsmokers' Rights Foundation*
- ^{xxxiii} Cigarette plain packaging laws pass Parliament. *ABC News*
- ^{xxxiv} MPs pass legislation to introduce standardised cigarette packaging. *The Guardian*
- ^{xxxv} Plain packaging for cigarettes signed into law in Ireland. *The Irish Times*
- ^{xxxvi} British American Tobacco Australia flags cigarette packaging fight. *The Australian* [online]. 2011 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.theaustralian.com.au/national-affairs/british-american-tobacco-australia-flags-cigarette-packaging-fight/story-fn59niix-1226035118041>
- ^{xxxvii} Plain packaging to thank for Australia's decline in smoking, says Labor. *The Guradian*
- ^{xxxviii} Jednotné balení. *Philip Morris International*
- ^{xxxix} Australia — Certain Measures Concerning Trademarks and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging. *WTO*